

แถลงการณ์ของกลุ่ม Save the Mekong Coalition

ต้องชะลอการปรึกษาหารือล่วงหน้า สำหรับโครงการเขื่อนปากแบงออกไป เพื่อให้การศึกษาและการพิจารณาผลกระทบภาพรวมระดับลุ่มน้ำเสร็จสิ้นเสียก่อน

กลุ่ม Save the Mekong Coalition ประกอบด้วยสมาชิกจากทั่วลุ่มน้ำโขง การทำงานของเราอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจว่าแม่น้ำโขงเป็นแม่น้ำที่เป็นสมบัติร่วมกันและมีทรัพยากรที่ช่วยดำรงชีวิตประชาชนหลายล้านคนตลอดทั่วเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีส่วนสนับสนุนสวัสดิภาพทางสังคม และเศรษฐกิจในภูมิภาค กลุ่ม Save the Mekong Coalition และสมาชิกได้ติดตามกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับการสร้างเขื่อนในแม่น้ำโขงสายประธานตอนล่าง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือล่วงหน้าระดับชาติและภูมิภาคเกี่ยวกับโครงการเขื่อนไซยะบุรีและ เขื่อนดอนสะโฮงจากการทำงานของเรานำให้เกิดข้อกังวลมากขึ้นเกี่ยวกับอนาคตของแม่น้ำโขงและประชาชนใน ภูมิภาค

การตัดสินใจเกี่ยวกับเขื่อนไซยะบุรีและเขื่อนดอนสะโฮงเผยให้เห็นการขาดความร่วมมือระดับภูมิภาคของบรรดาประเทศต่าง ๆ ในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง และการที่คณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) ไม่สามารถจัดให้มีเวทีเพื่อการปรึกษาหารือที่อยู่นบนพื้นฐานข้อมูลและมีส่วนร่วมได้อย่างจริงจัง

เมื่อกล่าวถึง “บทเรียนที่ได้รับ” จากการดำเนินงานตามกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าของ เขื่อนไซยะบุรีและเขื่อนดอนสะโฮง ชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของเอกสารโครงการและผลการศึกษาที่น่าเสนา และช่วงเวลาและพื้นที่ที่จำกัดที่จะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของสาธารณะอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ กระบวนการทั้งสองดำเนินไปโดยขาดความเห็นชอบร่วมกันระหว่างรัฐบาลในลุ่มน้ำโขงตอนล่าง การตัดสินใจเดินหน้าโครงการก่อสร้าง เป็นการแสดงความเพิกเฉยต่อข้อกังวลที่ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคที่ได้แสดงออกมา เกี่ยวกับผลกระทบข้ามพรมแดนที่ยังขอให้มีการศึกษาเพิ่มเติมรวมทั้งเพิกเฉยต่อเสียงต่อต้านจากชุมชนในท้องถิ่น ทั้งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงและโดยอ้อมจากโครงการนี้ ยกตัวอย่างเช่น โครงการเขื่อนไซยะบุรี ซึ่งสร้างเสร็จไปแล้วกว่า ๗๐% แต่เพิ่งจะมีการเปิดเผยเอกสารการปรับปรุงการออกแบบเขื่อนต่อสาธารณะเมื่อเร็ว ๆ นี้เองแม้ที่ผ่านมาจะมีการร้องขอข้อมูลหลายครั้งจากหน่วยงานร่วมของ คณะกรรมาธิการลุ่มน้ำโขงและภาคสาธารณะ ทำให้เกิดข้อจำกัดในการตรวจสอบประสิทธิภาพของมาตรการบรรเทาผลกระทบได้อย่างเป็นอิสระ^๒

จนถึงปัจจุบันกระบวนการตัดสินใจส่วนใหญ่เกิดขึ้นโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบข้ามพรมแดนของเขื่อนในลุ่มน้ำโขง ทำให้เป็นตัวอย่างที่อันตรายสำหรับโครงการเขื่อนใหม่ที่ได้รับการเสนอเข้าสู่การพิจารณา กรณีของกระบวนการปรึกษาหารือสำหรับเขื่อนไซยะบุรีที่เดินหน้าไปอย่างก้าวกระโดด เมื่อเทียบกับการตีพิมพ์เผยแพร่การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment - SEA) ที่จัดทำขึ้นด้วยการสนับสนุนจาก คณะกรรมาธิการลุ่มน้ำโขง ซึ่งเป็นการประเมินความเสี่ยงและประโยชน์จากแผนการพัฒนาพลังงานไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายประธาน จากการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ ทำให้เห็นภาพผลกระทบที่รุนแรงในระดับลุ่มน้ำ หากมีการสร้างเขื่อนตามแผนการทั้งหมด ทั้งยังมีการเสนอแนะให้ทำความเข้าใจความตกลงชั่วคราวยุติการสร้างเขื่อนในแม่น้ำโขงสายประธานตอนล่างเป็นเวลา ๑๐ ปี เพื่อให้มีการศึกษาเพิ่มเติมเสียก่อน จากข้อมูลของประธานคณะเจ้าหน้าที่บริหาร คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขงในขณะนั้น การประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์มีจุดประสงค์เพื่อ “สนับสนุนกระบวนการปรึกษาหารือ

^๑ การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเรียนรู้บทเรียนจากการดำเนินงานตามระเบียบปฏิบัติเรื่องการแจ้ง การปรึกษาหารือล่วงหน้า และข้อตกลง (Procedures for Notification, Prior Consultation, and Agreement - PNPCA)

^๒ จนถึงปัจจุบันยังไม่มีเปิดเผยมติเกี่ยวกับกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าของโครงการเขื่อนดอนสะโฮงต่อสาธารณะ นอกจากนั้น นับตั้งแต่เริ่มมีการก่อสร้างเขื่อนดอนสะโฮง มีการเผยแพร่ข้อมูลอย่างจำกัดมาต่อสาธารณะ รวมทั้งที่เกี่ยวกับผลการศึกษาใหม่ ๆ หรือข้อมูลในปัจจุบันเกี่ยวกับการศึกษาที่มีอยู่ ซึ่งเป็นไปตามคำร้องขอของรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้านโดยผ่านกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้า

สำหรับโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำสายประธานแต่ละโครงการ [...] ก่อนจะมีการตัดสินใจว่าจะเดินหน้าโครงการต่อไปหรือไม่ ซึ่งถ้าใช่ จะทำภายใต้เงื่อนไขอย่างไร”^๓

การตัดสินใจที่ผ่านมามีเกี่ยวกับทั้งเขื่อนไชยะบุรีและเขื่อนดอนสะโฮงเกิดขึ้นโดยมองข้ามผลการศึกษาและข้อเสนอแนะจากการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ เราจึงกังวลอย่างยิ่งว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับเขื่อนปากแบง ในส่วนของการปรึกษาหารือล่วงหน้าที่กำลังเกิดขึ้น ก็จะถูกเพิกเฉยในลักษณะเดียวกัน

ในการประชุมสุดยอดประเทศแม่น้ำโขงกับญี่ปุ่นครั้งที่สามเมื่อปี ๒๕๕๔ ผู้นำประเทศในแม่น้ำโขงเห็นชอบว่า การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาและการบริหารจัดการแม่น้ำโขง รวมทั้งผลกระทบจากโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายประธาน เป็นสิ่งที่จำเป็น ส่งผลให้สมาชิกคณะมนตรีแม่น้ำโขงริเริ่มการศึกษาของคณะมนตรีเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๕๔ จากข้อมูลของคณะกรรมการแม่น้ำโขง การศึกษาของคณะมนตรีมีเป้าหมายเพื่อ “อุดช่องว่างด้านองค์ความรู้ที่สำคัญ เพื่อพิจารณาว่าการพัฒนาทรัพยากรน้ำในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งโครงการไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขงสายประธาน จะส่งผลกระทบต่อลุ่มน้ำอย่างไร ทั้งในทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม”^๔

การศึกษาของคณะมนตรีได้รับเงินทุนสนับสนุนเป็นอย่างดี จากหน่วยงานให้ทุนระหว่างประเทศที่ให้กับคณะกรรมการแม่น้ำโขง แม้ว่าการศึกษานี้จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในสิ้นปี ๒๕๖๐ การศึกษานี้มีความสำคัญในแง่ที่สะท้อนมุมมองในระดับลุ่มน้ำ เกี่ยวกับผลกระทบของการใช้ประโยชน์ที่สำคัญจากน้ำในพื้นที่หลักของลุ่มน้ำโขง^๕ ในขณะที่การศึกษาของคณะมนตรีเข้าสู่ขั้นตอนสุดท้าย จำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคประชาสังคมในแม่น้ำโขง โดยผ่านการปรึกษาหารืออย่างจริงจัง และมีการเผยแพร่ข้อมูลอย่างทันท่วงทีและโปร่งใส การจัดทำการศึกษาของคณะมนตรีให้แล้วเสร็จ จะเป็นโอกาสสำคัญให้รัฐบาลประเทศลุ่มน้ำโขง ประกันให้มีการตัดสินใจบนพื้นฐานองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในลุ่มน้ำโขง

การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่จะส่งผลกระทบต่อแม่น้ำ ต้องเป็นการตัดสินใจร่วมกันของประเทศและอยู่บนพื้นฐานองค์ความรู้จากการศึกษาระดับลุ่มน้ำ ผู้นำประเทศในแม่น้ำโขง คณะกรรมการแม่น้ำโขง และรัฐบาลประเทศผู้ให้ทุน มีโอกาสใช้ประโยชน์จากการศึกษาของคณะมนตรี เพื่อช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีความรู้และสมคูลมากขึ้นเกี่ยวกับการพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำในแม่น้ำโขง

เราจึงเรียกร้องรัฐบาลในประเทศลุ่มน้ำโขงตอนล่าง ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้เป็นอย่างน้อย

- ชะลอการตัดสินใจเกี่ยวกับเขื่อนปากแบงและขยายเวลาของกระบวนการปรึกษาหารือล่วงหน้าออกไป จนกว่าการศึกษาของคณะมนตรีจะแล้วเสร็จสมบูรณ์
- ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและการปรึกษาหารือในขั้นตอนสุดท้ายของการศึกษาของคณะมนตรี และ
- ประกันว่าข้อค้นพบจากการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบสะสมของโครงการไฟฟ้าพลังน้ำ ทั้งในปัจจุบัน ทั้งที่อยู่ระหว่างวางแผน และที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการเขื่อนปากแบง รวมทั้งโครงการในอนาคตในแม่น้ำโขง

กลุ่ม Save the Mekong Coalition

๒ พฤษภาคม ๒๕๖๐

^๓ <http://www.mrcmekong.org/news-and-events/news/results-of-strategic-environmental-assessment-of-hydropower-on-the-mekong-mainstream-released/>

^๔ <http://www.mrcmekong.org/news-and-events/events/member-countries-agree-on-next-steps-for-council-study-on-sustainable-development-of-the-mekong-river-basin/>

^๕ ผลการศึกษาของคณะมนตรีแม่น้ำโขง, Concept note: <http://www.mrcmekong.org/assets/Publications/Council-Study/Concept-Note-for-Council-Study-final-๑๕๐๑๒๐๑๓.pdf>

เรียน

ฯพณฯ นาย Lim Kean Hor

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรน้ำและอุทุนิยมวิทยา
ประธานคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติกัมพูชา
สมาชิกคณะมนตรีแม่น้ำโขงกัมพูชา

พลเอก สุรศักดิ์ กาญจนรัตน์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ประธานคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งประเทศไทย
สมาชิกคณะมนตรีแม่น้ำโขงไทย

ฯพณฯ นาย Sommad Pholsena

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ประธานคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติลาว
สมาชิกคณะมนตรีแม่น้ำโขงสปป.ลาว

ฯพณฯ ดร. Tran Hong Ha

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ประธานคณะกรรมการแม่น้ำโขงแห่งชาติเวียดนาม
สมาชิกคณะมนตรีแม่น้ำโขงเวียดนาม

นาย Pham Tuan Phan

ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการแม่น้ำโขง
สำนักงานสำนักเลขาธิการกรุงเวียงจันทน์ (OSV)

สำเนา Ms. Le Thi Huong Lien

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสื่อสารคณะกรรมการแม่น้ำโขง
สำนักงานสำนักเลขาธิการกรุงเวียงจันทน์ (OSV)